

**РЕЗУЛТАТИ ОТ
КАЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕАКЦИИТЕ
ПРЕДИ И СЛЕД ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ**

Маргарита Бакрачева, ФНОИ, СУ Св. Климент Охридски

- Целта на изследването е проследяване на нагласите и общите тенденции в условията на извънредно положение. Изследването е проведено в периода 8 – 30 март 2020 г с два модула:
- Проследяване на водещите теми в постове / споделеното съдържание във Фейсбук в профилите на 511 лица на възраст 30-70 години.
- Анкета с отворени въпроси за мнението на младежи по пет тематични кръга:
 - какви са страховете, които изпитват и наблюдават,
 - какви са реакциите, на които са свидетели,
 - кои са нещата, които смятат, че могат да помогнат за по-лесно преминаване през ситуацията,
 - какви са основните проблеми в сегашната ситуация и
 - кои са положителните страни според тях.
- Получените отговори са от 103 лица на възраст 20-25 години.

Резултати, обобщаващи доминиращите теми и тон на споделено съдържание

- „Барометърът“ Фейсбук разкрива отчетлива динамика в тематичното съдържание, която може да бъде отнесена основно до промените в обстоятелствата и адаптирането към тях.
- *Преди обявяването на първите случаи* на заразени с COVID-19 в България се наблюдава недоволство срещу многото часове, отделяни от медиите темата COVID-19, която още не е реалност и висока степен на споделяне на хумористично съдържание
- *След обявяването на първите случаи* на заразени с COVID-19 в България доминира стесняване на темите основно към търсене на информация, заедно с изразено чувство на хумор
- *След обявяването на извънредно положение* в продължение на няколко дни доминиращи са дискутиране само на тази тема, поляризацията на мненията в групи, които проявяват свръхангажираност и такива, които отричат случващото се в максимална степен, взаимни обвинения и остри реакции
- *Една седмица след налагането на извънредно положение* темите стават значително по-разнопосочни

тематични области	преди обявяване на първите случаи на COVID-19 в България	след обявяване на първите случаи на COVID-19 в България	след обявяване на извънредното положение
конспиративни теории			
споделяне на непотвърдени твърдения			
доверие в медиите			
доверие в правителството			
страх			
хумор			
полярни мнения, гняв			
теми в социалните мрежи			

- *Преди наличието на непосредствена заплаха* в по-висока степен се споделят глобални и някои конкретни конспиративни теории. Честотата на споделяне намалява като тема в началото след извънредното положение, тъй като е изместена от базови ежедневни въпроси. Една седмица след обявяване на извънредното положение отново има по-висока степен на споделяне, но вече на по-конкретни конспиративни теории и търсене на конкретни „виновници“.
- *Преди обявяване на факта, че COVID-19 има и в България*, в по-ниска степен се споделят непотвърдени вярвания в лечебни и предпазни мерки. Очаквано, такива отбелязват „пик“ след обявяването на първите заразени и извънредното положение. Една седмица след обявяването на извънредно положение се наблюдава спад в споделянето на „универсални“ средства, но те запазват присъствието си като тема.

- Интересен момент е **повишаване на доверието в мерките**, които правителството взема още с обявяването на първите случаи на заразени у нас. Конкретните действия очевидно се възприемат като знак на сигурност, каквато е необходима. След сблъсъка с извънредното положение и адаптацията все по-често се споделят постове и теми, които търсят връзка с компетентности, точност на информация и конспирации. Висока степен на споделяне имат официалните медии като източник на информация. Една седмица след обявяването на извънредно положение се увеличава броят на **негативните мнения**.
- **По отношение на страховете** логично се наблюдава рязко повишаване през периода с някои панически изражения. Също очаквано, след приемането, че вирус има и той е опасен, страховете все повече се изместват в посока притеснения, свързани с икономическите последствия от епидемията. Това се допълва и от усещането за липса на контрол и посока.

- В **хумора като реакция** се наблюдава известен спад по отношение на разнообразие и честота. Преди извънредното положение той има по-разнообразни форми, след което се конкретизира основно върху конкретна фигура. Той се преплита и с все по-често с пародии на известни сингъли, които носят и известна горчива нотка.
- **Полярните мнения** и нападки също имат известна специфика. Те се конкретизират основно към спазването / неспазването на наложените мерки като форма на отговорно срещу безотговорно поведение. Нараства отнасянето на притесненията към собствената жизнена ситуация (по професии / занимания).
- **Споделяните теми** в социалната мрежа като цяло бяха стеснени до една и фокусирани върху нея няколко дни след обявяване на първите случаи на заразени с COVID-19 в България. Преди и след това вирусът / извънредното положение са водещи, но има и различно тематично съдържание, свързано с по-широката ситуация и последици, както и лични теми.

- Като цяло тенденцията е на фокусиране на темите спрямо тенденциите, които са водещи за деня. Разнопосочната официална информация поражда в значителна степен допълване на споделянията.
- **Негативните ключови позиции** в момента са:

Нямам избор

Нямам Планове

Лошото отмина започва страшното

Резултати от проведената анкета

- **Страховете**, които младежите групират, са под общата позиция

„*Страх ни е и няма нищо срамно в това*“. Самите описани страхове са: страх от смъртта, от загуба на любим човек и за личното здраве; страх от парични загуби и фалит; страх от непознатото (неизвестното); страх, свързан с липсата на контрол над ситуацията и средата; усещане за паника, гняв, несигурност; изживявано чувство за безнадеждност. Младежите споделят мнението, че масовата психоза може да се окаже не по-малък бич за населението от реалната болест.

- Според наблюденията на младежите **страховете се подсилват от:**

Постоянната информация от медиите, което носи допълнителни притеснения, непрекъснатото споделяне на една и съща информация и начинът на представянето ѝ. Това според тях освен, че предизвиква излишен страх, може да доведе до необмислени действия и неспазване на наложените мерки независимо от последствията. Друг отчетен от тях фактор, който повишава изживявания страх, е перспективата за дългосрочно извънредно положение, свързана с глобални икономически последствия и очакване за недостиг на финанси и ресурси, което да доведе до глад и може да ескалира в паника.

- Според наблюденията на младежите **страховете се подсилват от:** Постоянната информация от медиите, което носи допълнителни притеснения, непрекъснатото споделяне на една и съща информация и начинът на представянето ѝ. Това според тях освен, че предизвиква излишен страх, може да доведе до необмислени действия и неспазване на наложените мерки независимо от последствията. Друг отчетен от тях фактор, който повишава изживявания страх, е перспективата за дългосрочното извънредно положение, свързана с глобални икономически последствия и очакване за недостиг на финанси и ресурси, което да доведе до глад и може да ескалира в паника.

- По отношение на **наблюдаваните реакции** младежите отчитат: Висока доза на стрес и паника и полярните защитни модели 1) на презапасяване и силен страх и 2) отричане на опасността. Младежите отбелязват, че продължават да наблюдават и група хора, които продължават да твърдят, че всичко случващо се е „спекулация“, че вирусът не е опасен, че „някой го е пуснал с цел срыв на икономиката и облага“ или че „американски войници идват и започва третата световна“. Според техните наблюдения най-нисък е процентът на хора, които успяват да запазят баланс и да останат рационални. Те отчитат увеличаване на процента хора, които наблюдават реално и виртуално, доминирани от притеснението за продължително извънредно положение

и

във връзка със срива в икономиката, това ще доведе до масово недоволство, следвано от неспазване на правилата за физическа дистанция.

- Младежите споделят в наблюденията си увеличаване на процента хора, които са много по-изнервени от обикновено, склонни са да проявяват вербална и физическа агресия, подтикнати от вътрешните си притеснения и недоволство. *„Когато някой кашля или кихне се получава „Третата Световна война“, започват викане и караници между хората, има изключително много скандали и паника“.* Като обяснение те изтъкват, че ограничаването на свободата и възможността за срещи с близките оказва травмиращо въздействие и негативни емоции, включително мисли за смъртта. Затварянето в комбинация с непрекъснатото излагане на негативна и стресираща информация според младежите има неблагоприятно въздействие. В „битката“ за хранителните продукти виждат „образ на безпомощност“.

- Като *положителен момент* същевременно отчитат и увеличаване на броя хора, които проявяват отговорно отношение и успяват да се адаптират към ограниченията в излизането, спазването на дистанция в магазини и аптеки. Друг отбелязан положителен момент са и наблюденията им за нарастващия брой хора, които се мобилизират и помагат с действията си на останалите / включват се в дейности.

- **Основните фактори, които** според младежите **могат да помогнат в тази ситуация**, се отнасят до информация и вътрешните ресурси. Те смятат за важно медиите да поднасят и добри новини, както и да ограничават негативните. В личен план отбелязват:

- хумор и поводи за усмивки въпреки случващото се.
- списък ежедневни занимания и максимално ангажиране на времето
- възможност за разходки в паркове и градинки при спазване на физическа дистанция
- включване в помощ за другите, което може да стимулира по-широко просоциално поведение

- Сред **негативите днес** и нещата, които младежите споделят в най-висока степен, че им липсват, са:
- усещането за свобода *„дори просто да се разходим“*
- *липсата на разговори по „нормални“ теми* извън свързаните с вируса
- че *животът е „спрял“ на фона на забързаното ежедневие*, с което са свикнали
- *„липсата на усещане за земя под краката“*
- *парализиращата паника*, която може да доведе и до влошаване на здравословното състояние, като отново е изтъкнато влиянието и ролята на медиите *„Медиите трябва да са оръжие, което да служи за защита, а не за стрелба!“*
- нарастващата *негативност по отношение на забрани*, които се възприемат за „излишни“ и „недопринасящи“ за реалните цели. Те смятат, че това може да доведе до демотивация сред хората да бъдат отговорни.
- опасения, свързани с психическите отражения на всичко преживявано.

- Наред с това младежите успяват да изтъкнат и някои **положителни моменти**:
- обучението онлайн,
- актовете на помощ,
- бързото създаване на национални линии за помощ,
- безплатните предлагани консултации и ресурси,
- образователните клипове.
- намаляване на вредните емисии и екологичните ползи.
- Това им дава основание да изведат възможни плюсове за себе си и като *препоръки за всички* - как биха могли да използват времето и по-различната форма на общуване в момента – с различни форми на дейности, свързани със себеразвитие и приятни преживявания и свързаност с близките. Позицията е „*Сега е време да свършим всичко това, което отлагаме*“ и тя е свързана със самоорганизация.

- В **обобщение за подаваната информация:**
- **ограничаване на подаваната негативна информация**
- **балансирането на подаваната негативна информация,**
- **еднопосочна, а не конфликтна информация - като официални позиции,**
- **за да могат да се създадат условия за смяна на фокуса на планиране и възможност за планиране на собственото ежедневие.**

